

השלטון המקומי – אתגרים ומגמות

לא משנה אם אתם בעד או נגד ביטול המע"מ על דירות למגורים, כפי שמציע שר האוצר. השאלה היא האם זו אכן דרך נכונה ויעילה כדי לגרום להוזלת מחירי הדירות בארץ, שהרי אחד הגורמים העיקריים למחירן הגבוה הוא עצם המחסור בדירות. לפיכך, אין חולק כי במקביל לניסיון לטפל בצד הביקושים, חייב להיות טיפול אינטנסיבי בהגדלת היצע הדירות ולשם כך חשוב שיתוף הפעולה עם השלטון המקומי.

שהרי הרשויות המקומיות הן אלו הנותנות את האישורים לבנייה והן אלו המפתחות את התשתיות והמרחב הציבורי כדי שיתאים לקליטת הדיירים החדשים שיתווספו לעיר. הרשויות הן למעשה מנוע צמיחה שיאפשר את הגדלת היצע של דירות.

בשבוע הבא (25-27 במרץ) מתקיימת הוועידה השנתית של גזברי הרשויות המקומיות, תחת הכותרת "חדשנות ויזמה כמנוע צמיחה בשלטון המקומי", כשאחד הנושאים שיעסיקו את המשתתפים הוא היחסים בין הממשלה לרשויות המקומיות.

מתברר כי למרות שהגזבר וראש הרשות מהווים אוטוריטה כלכלית עליונה של הרשות ובאחריותם תחומים רחבים, לא פעם הום נמצאים בסיטואציות בעייתיות ללא סמכויות מתאימות או הגנות מספיקות. זאת בשל מורכבות המבנה של השלטון המקומי, כמו גם מאבקים בין הפוליטיקה הארצית למקומית, קבוצות לחץ ועוד שעלולים לא פעם להכניס אותם לסיטואציות שבהן הם נאלצים לפעול בניקוד לחקיקה ו/או לאמת המקצועית שלהם.

הבעיה מקבלת משנה תוקף במציאות בה בעלי התפקידים נמצאים תחת איום של "חיוב אישי". מדובר ב"פטנט" ייחודי שחל רק על השלטון המקומי בישראל ונועד להרתיע בכירים מלפעול שלא לטובת הרשות המקומית. זו מטרה ראויה, אך לצערי, לפעמים החיוב האישי עלול להפוך מגורם מרתיע לגורם משתק. הדבר קורה במקומות בהם החיוב האישי עוסק בכל מיני עבירות "טכניות" על נהלים ללא כל כוונת מכוון לפגוע ברשות אלא להפך.

חשוב לציין כי פעמים רבות מסתיים תהליך החיוב האישי בלי החלטה על חיוב (מדובר בהחלטה סופית של שר הפנים על בסיס החלטת ועדה) אך אסור לשכוח כי עצם התהליך הוא העונש. לכן מומלץ למקד את התהליכים למקרים מובהקים שייצרו הרתעה.

הגזבר, להבדיל מבעלי תפקידים בכירים אחרים, הינו מורשה חתימה ברשות המקומית, כך שהוא לא יכול להסיט את מבטו ולומר "לא ידעתי" או "זה לא ענייני" במקום בו נדרשת התערבות אקטיבית לפתרון בעיה המונעת את פיתוח המרחב הציבורי. אסור לשכוח כי הגזבר אינו פועל בחלל ריק, אלא כחלק ממערך מוניציפאלי מורכב ובו בעלי תפקידים ובעלי סמכויות רבים. ובכן, מה על הגזבר לעשות בסיטואציה בה מי מהגורמים לא מתפקד כראוי? למי עליו לפנות? יש דוגמאות רבות למצבים כאלה ולדעתי הדבר עלול להתפתח לכדי סיכון אסטרטגי על תפקוד הרשויות המקומיות בישראל. בעניין זה פנינו למשרד הפנים והצענו מודל שיאפשר חיוב אישי מרתיע מחד, אך ימנע חיוב אישי משתק מאידך. אני מקווה שהמשרד יאמץ את המודל שהצענו.

המודל מקבל משנה תוקף לאור המגמות והאתגרים הצפויים לשלטון המקומי בארץ. כל הכלכלות המתקדמות בעולם המערבי נוטות כיום להעביר סמכויות לשלטון המקומי ולאפשר לו גמישות ניהולית מתאימה כדי שיקדם את המרחב הציבורי המודרני, ואני מעריך שזה יקרה גם בארץ. זה רק עניין של זמן עד שיובן כי נושאים כמו חינוך, תחבורה ציבורית, דיור ציבורי וכד' צריכים לעבור לניהול השלטון המקומי. למעשה, הדברים הולכים ומתהווים כבר עכשיו, אם כי באיטיות.

כמובן שהדבר צריך להיעשות עם מתן סמכויות רלוונטיות, תקציבים ורגולציה מתאימה, אבל רק כך אפשר יהיה לפתח שירותים ציבוריים מתקדמים יותר.

את המגמה הזו אפשר לראות לאחורונה גם בחקיקה, במיוחד ברשויות החזקות. בתיקון לפקודת העיריות, שאושר לאחורונה בכנסת, המכונה גם "חוק העיריות האיתנות", אנחנו עדים למגמה של צמצום רגולציה והעברת סמכויות ואוטונומיה לשלטון המקומי. במקביל, הוגדלה אחריות הגזבר ולמעשה הוא מחליף את הרגולטור שהיה עד כה – משרדי הפנים והאוצר. כך לדוגמה, הוקנו לגזבר סמכויות על שלצידן אחריות, כגון סמכויות ואחריות בעניין אישור תקציבי הרשויות הנ"ל.

כאמור, זו מגמה מבורכת ויש להמשיכה מאחר שהיא מאפשרת לרשויות המקומיות להגשים ביתר קלות את ייעודן ולשמש מנוע צמיחה משמעותי למשק בתחומים שונים, ובעיקר פיתוח ושדרוג המרחב הציבורי והנדל"ן. עם זאת, חשוב במקביל להגדיר ולהסדיר את נושא הסמכויות, ההגנות והמעמד של גזברים ובעלי תפקידים אחרים, בדומה למקביליהם בשירות המדינה.

* הכותב הוא מנהל הכספים הראשי וגזבר עיריית הרצליה ויו"ר ארגון איגוד הגזברים ומנהלי הכספים הראשיים של השלטון המקומי